

İSTANBUL'DAKİ KARAYLAR

Yayına hazırlayanlar:

Avraham İŞCEN-Perihan KAYA

Karaylık-Karaism-Dereh Karaut, Tanah-Ahdi Atik'i esas alan bir inanç sistemidir Karaylar kutsal kitap olarak Tanah'ı kabul ederler Talmud gibi hahamlar tarafından oluşturulmuş yorumları reddederler. Karaylar, sözlü külliyyatın oluşturulmasına tepki olarak Esas Tanah inancını muhafaza etmek isteyen insanlardır

Karaim ismi Kuman-Kıpçak Türkçesinde Karaylar, Batı dillerinde Karaite, Caraite gibi kelimelerle karşılanmıştır.

Karaism veya Karaylığın temellerinin 8. yüzyılda Irak'ta atıldığı öne sürülür.. 8. Yüzyılda Anan Ben David HaNasi esas Tanah inancını muhafaza etmek isteyen, sözlü külliyyatı önü süren Rabinik Hahamların baskılarına başkaldıran insanları bir çatı altında toplamıştır.

İlerleyen zamanlarda cemaat üyeleri, mezheplerini yaymak üzere çeşitli bölgelere dağılırlar. Bu dönemde Karaylar doğuda İran'a, batıda Bizans'a ve kuzeyde Azerbaycan üzerinden ve Bizans'tan önceki dönemlerde Suriye, Filistin, Kudüs'ten göç etmek mecburiyetinde kalan bu topraklardan çıkarılan Museviler Ermenistan üzerinden Hazar ülkesine gelmiştir. Böylece Hazar Türkleri 750-760 yılları arasında Karai Musevilikle tanışmıştır.

Karayların Göç Yolları (Dr. Tülay Çulha'dan alınmıştır.)

Hazar İmparatorluğunun işgali ile bu Karay Türklerinin bazıları diğer topluluk için de eriyip kaybolmuş bazıları Avrupa'nın çeşitli yerlerine dağılmıştır. Bugün özellikle Litvanya, Polonya, Ukrayna, Kırım, İstanbul gibi bölgelerde, Avrupa'nın değişik yerlerinde, İsrail'de, eski Sovyet Rusya'nın hâkim olduğu yerlerde Karay Türkleri yaşamaktadır.

Bizans döneminde Hazar İmparatorluğu ile olan yoğun ilişkiler münasebetiyle Karay Türklerinin İstanbul'a yerleşmesi oldukça eskidir. Bizans İmparatorluğu ve Hazar İmparatorluğu arasında evlilik yoluyla da bir akrabalık müessesesi tesis edilmiş, Bizans İmparatorluğunun son dönemlerine kadar Karaylar ve Karaylık Bizans'ta aktif bir yaşam alanı bulmuştur. Ayrıca Fatih döneminde Kırım'dan bazı Karay Türk aileleri de İstanbul'a gelmiştir.

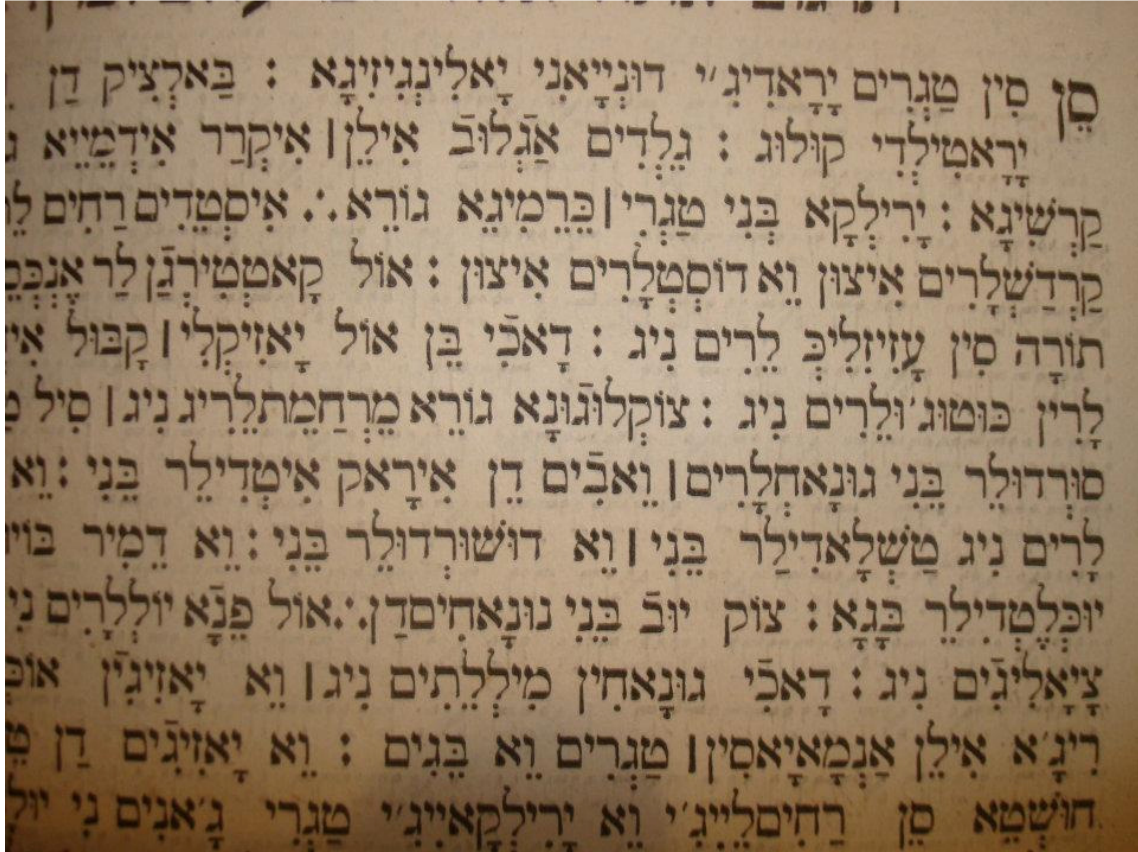

Bu gün İstanbul'da 150'ye yakın Karay vardır. İstanbul Karayları 17. yüzyıla kadar Hasköy, Balat, Galata ve Karaköy civarında dünyanın en kalabalık Karay cemaatini oluştururlar. Hata Karaköy adı Karay köyünden gelmiş zamanla Karaköy'e dönüşmüştür. Bizans İmparatorluğu zamanında Karayların büyük çoğunluğu süt, süt ürünleri üretimi ve ticari ile ilgilenirdi. Galata semti'de ismini Karaylarda almıştır, çünkü Galata, Karaitika denilen Bizans'tan kalma Karayların kullandıkları lisanda Sütçü veya Süt ürünleri ile uğraşan manasına gelmektedir.

İstanbul'daki Karaylar genelde kendi aralarında Bizans-Rumcası (Antik Yunanca), Latince, Kırım Karaycası ve İbranice karışık Karaitika adını verdikleri Judeo-Yevanit (Yunanca) bir dilde konuşurlar. İstanbul Karayları, Karaitika dilini konuşma dili olarak kullanmışlardır, bu dilde herhangi bir matbu metin mevcut değildir.

Karayların Kefaret Günü Dua Kitabından Kırım Karayca bir Dua Metni İbrani Alfabesinde Kırım Karay Türkçesinde;

METİN ÖRNEKLERİ

Akıllarda kalan bir ninni:

Nani nani nanaketu Keipnosta mataketu

A koma ena potiraki A koma ena tragulaki

Yaramaz çocukları sakinleştirmek için tekerleme şeklinde belli bir melodiyle bu cümle tekrarlanırdı;

Ena kalo pıravma ehi(senin için iyi bir şeyim var)

Karaitika bir kısım akraba adları;

İmanamu-Annem

Opapusmu-Dedem

Obabazmu-Babam

Tantimu-Teyzem

Onkmu-Amcam

Korimu-Kızım

Oyosmu-Oğlum

Pedimu-Çocuğum

Karay bir çocuk durup dururken ağlamaya başladığı zaman büyükler şöyle derlerdi;

Ya ipno ehi, ya aehina katurışı, ya pinase- Ya uykusu geldi, ya çışı geldi, ya acıktı

Günlük hayatta kullanılan bir kısım başka sözcükler ve cümle kalıpları;

Serpetos-Yaramaz

Hodro kefali-Kalın kafalı

Poli nostimi ine-çok tatlı

Poli serpetos-Çok yaramaz

Fai-yemek

Fae-Ye

Halvaspitiko-Un Helvası

İpomoni Themu-Sabır Allahım

O Theos na sas voisi-Allah yardım etsin

O Theos na kiripsi-Allah korusun

İpistimaz-Dinimiz

Groşya-Kuruş

Kalos Duyez-İyi İşler

Karaitika Dilinde Günlük kullanılan bazı kelimeler ve cümle kalıpları:

Apadekse=Bekle

Bagari=Dolap

Hodra=Kalın

Hodros=Şişman

Kapsaki=Biraz

Kate=Biraz

Kateva= İn

Katevaşya=Nezle

Laftokara=Fındık

Mazal Kalo ne Ehis=İyi şansın olsun

Mazal kalo na ehete= İyi şansınız olsun

Vorğa=Çabuk

Sıteku=Dur

Tupta=Hiçbir şey

Ulase=Sonuç nedir? Sonucu nedir? Sonuç olarak.